

Дарога, якою ідуць усе

15 верасня — Дзень бібліятэк

Штогодняе прафесійнае свята — Дзень бібліятэк — упершыню адзначалася ў нашай краіне 15 верасня 2002 года. Гэта дата выбрана невыпадкова, яна супадае з днём нараджэння галоўнага кнігасховішча краіны — Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, заснаванай у 1922 годзе. Пospехі і дасягненні нашай бібліятэчнай сферы — відавочныя. Больш таго: сёння досыць актыўна абмяркоўваецца магчымасць стварэння Нацыянальнай электроннай бібліятэкі. А не так даўно адбылося пасяджэнне Сусветнай лічбавай бібліятэкі. З яе беларускім удзельнікам — дырэктарам Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раманам Матульскім сустрэўся наш карэспандэнт.

— Сустрэча прысвячалася фарміраванню сусветнай электроннай бібліятэкі. Яна літаральна фізічна адлюстравала гэту праблему. Пераход на іншыя тэхналагічныя магчымасці — немінучы, і яго не трэба баяцца. Я заўсёды казаў, і ўпэўнены ў гэтым: жаданне супрацьпаставіць традыцыйную кнігу электроннай — марнае. І нічога з гэтага не можа атрымацца. Развіваецца цывілізацыя. Ідзе час. Як у свой час ішла барацьба рукапіснай кнігі і друкаванай. Размова ідзе аб тым, як выкарыстоўваць гэтыя электронныя сродкі.

— Але вы самі — за электронную кнігу?

— Не магу сказаць, прыхільнік я ці праціўнік элект-

— І перавод традыцыйнай кнігі на электронныя носбіты не азначае, што яна пражыве даўжэй?

— Зусім не! У свой час, калі паявіліся першыя кампакт-дыскі, гаварылі: усё, гэта навечна! Пасля агавары-

Пераход на іншыя тэхналагічныя магчымасці — немінучы, і яго не трэба баяцца. Жаданне супрацьпаставіць традыцыйную кнігу электроннай — марнае. І нічога з гэтага не можа атрымацца.

ліся: не, можа гадоў на сто. Пазней скарэктывавалі і гэту лічбу: не, гадоў на пяць. Зараз ніхто са спецыялістаў не

мільёны і мільярды дакументаў. Штосьці знайсці ў гэтай масе з кожным годам усё цяжэй, нягледзячы на сучасныя пошукавыя сістэмы. Мы, напрыклад, набываем электронныя базы дадзеных, адна з якіх па памеры прыкладна такая ж, як і ўсё наша кнігасховішча. І каб у такім кнігасховішчы нешта патрэбнае знайсці, нейкі артыкул, трэба патраціць вельмі шмат часу. А часу ў прынцыпе няма. Нам трэба будзе ствараць такія пошукавыя апараты — усю краіну ператварыць у бібліяграфію. То гэта ж таксама немагчыма. А ў электроннай базе гэта робіцца за імгненні. Прычым, на экране бачыш поўны тэкст, і гэта зручна. Свет шматалічны, і ён стагоддзямі яшчэ

затраты ёсць затраты. А чаму яшчэ элітнай? Таму што апэратыўная інфармацыя з'яўляецца ў электронным выглядзе. Мае дзеці з задавальненнем чыталі кнігі, зараз ім падабаецца чытаць з экранаў манітораў. Галоўнае — чытаць! І што чытаць! А не з якога носбіта. І я таксама чытаю інфармацыю і з манітора, але з задавальненнем чытаю традыцыйную кнігу, з зацікаўленасцю — прафесійную (як навучовец я працую пераважна з прафесійнай кнігай).

— Тым не менш, вы актыўна праводзіце думку пра неабходнасць у Беларусі Нацыянальнай электроннай бібліятэкі.

— Мы пра гэта гаворым даўно і спадзяёмся, што ў

рэсурсах аўтарытэтных вытворцаў інфармацыі — тым гэта лепш! І ў эканамічным, палітычным, і ў культурным плане.

— І бліжэйшыя нашы праграмы — гэта Радзівіліяна, Сапегіяна...

— Дакладней — гэта часткі глабальнай Нацыянальнай праграмы. Таму што я ўмоўна можна падзяліць на дзве часткі. Першая — гэта наша гісторыя (інфармацыя гісторыка-культурнага прызначэння), якая служыць фарміраванню сістэмы нацыянальна-культурных каштоўнасцей, гэта тое, што даказвае і паказвае, што Беларусь — выдатная краіна з багатай гісторыяй, якой можна ганарыцца, што мы роўныя сярод роўных на карце Еўропы. І гэта спрыяе фарміраванню пачуцця патрыятызму, любові да Бацькаўшчыны — гавару штампамі, але вельмі зразумелымі. Без гэтага гуманітарнага, філасофскага складніка немагчыма пабудаваць нармальную эканоміку. Таму што ў такім выпадку чалавек не разумее, навошта ён усё робіць. Радзівіліяна, Сапегіяна, Скарыніяна — праекты, скіраваныя на тое, каб узнавіць культурную кніжную спадчыну, якая згублена і ў большасці знаходзіцца за межамі Беларусі. Пра якую, на жаль, самі беларусы амаль нічога не ведаюць.

роннай кнігі. Яна — рэальнасць. У адным выпадку яна больш зручная, у другім — менш зручная. Ніхто пакуль што не прыдумаў больш надзейнага і эфектыўнага сродка, чым традыцыйная кніга. Для таго, каб прачытаць традыцыйную кнігу, не трэба нічога: ні батарэйкі, ні яе сілкавання, ні спецыяльных навыкаў. Яе можна чытаць, дзе хочаш: дома, за сталом, у садзе на пянёчку. І самае галоўнае — для таго, каб захаваць інфармацыю, не трэба велізарных сродкаў. І яна пераканала сваім жыццём: кніга можа існаваць тысячы гадоў. Электронная кніга пакуль што нічога гэтага не даказала. Яна больш у гэтым саступае традыцыйнай.

прызнае, што аптычны дыск — гэта сродак захавання інфармацыі ў часе. Гэта выдатны сродак распаўсюджвання! Але ніякай гарантыі, што заўтра той дыск будзе "чысты", без вірусаў, няма. Чым больш развіваецца цывілізацыя, тым больш мы бачым праблем у захоўванні і перадачы інфармацыі. Больш надзейнага сродка перадачы інфармацыі ў часе, чым кніга, пакуль няма. Нягледзячы на тое, што гэта — папера, якая гарыць, гніе, якую ядуць мошкі і гэтак далей. Але кніга недасканалая з таго пункта гледжання, што інфармацыі назапашваецца ўсё больш. Калі, напрыклад, 500 гадоў таму ўсё гэта можна было змясціць у адной кніжцы, то зараз гэта

такім будзе заставацца. Кні-

У свой час, калі з'явіліся першыя кампакт-дыскі, гаварылі: усё, гэта навечна! Пасля агаварыліся: не, можа, гадоў на сто. Пазней скарэкціравалі і гэту лічбу: не, гадоў на пяць. Зараз ніхто са спецыялістаў не прызнае, што аптычны дыск — гэта сродак захавання інфармацыі ў часе.

га як існавала, так і будзе існаваць. Магчыма, яна зноў стане элітнай. Згадайма: 500 гадоў таму кніга была не масавай з'явай, яна была ў людзей, якія мелі вялікія грошы. І цяпер кніга зноў становіцца ў нейкім сэнсе ўнікальнай: тыражы падаюць, а

даўно і спадзяемся, што у гэтым будзем падтрыманы. На наступную пяцігодку мы ўнеслі прапановы ў Дзяржаўную праграму інфарматызацыі аб стварэнні Нацыянальнай электроннай бібліятэкі. Не архіва, а менавіта бібліятэкі. Калі мы не хочам адстаць назаўсёды, калі ў нас ёсць жаданне, каб пра Беларусь ведалі за межамі краіны, калі мы хочам, каб наша моладзь не згубіла інтарэсу да чытання, да бібліятэкі і ўвогуле да ведаў — іншай альтэрнатывы няма. Гэта дарога, якою ідзе ўвесь свет. І чым хутчэй з'явіцца нацыянальныя электронныя базы даных Беларусі, як яны з'явіліся ў іншых краінах, чым хутчэй нашы даныя будуць прадстаўлены ў сусветных інфармацыйных

сы амаль нічога не ведаюць. Гэта найбольш цікава для нашых замежных партнёраў, для замежнага чытача. А другая частка — сучасны дакументны інфармацыйны паток. Гэта прагматычная частка. Яна неабходна для таго, каб развівалася навука, адукацыя, каб развівалася вытворчасць і бізнес. Гэта мы сённяшнія. Мы ёсць, і пра гэта павінны ведаць у свеце.

Гутарыла
Ірына ТУЛУПАВА

На здымках: дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі; электронны даведнік Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі пра кнігі, якія выдаюцца за год.